

UDC: 378.6:614.212](477)»18/20»
[https://doi.org/10.32345/USMYJ.4\(134\).2022.44-52](https://doi.org/10.32345/USMYJ.4(134).2022.44-52)

Received: September 19, 2022

Accepted: October 27, 2022

Організація і діяльність університетських клінік: минуле і сьогодення

Вознюк Віра¹, Красюк Сергій²

¹ Асистентка кафедри менеджменту охорони здоров'я НМУ імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

² Медичний директор Університетської клініки НМУ імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Address for correspondence:

Krasiuk Sergii

E-mail: skrasjuk@i.ua

Анотація: у даній статті розкрито окремі аспекти історії заснування університетських клінік (УК) в Україні, зокрема наводяться відомості про існування таких закладів охорони здоров'я ще наприкінці XIX ст. при Імператорських університетах – Харківському, Новоросійському та Святого Володимира. Така форма існування лікувально-діагностичних установ з можливістю удосконалення практичних навиків студентів та проведення науково-дослідної діяльності вчених – викладачів закладів вищої освіти (ЗВО), сприяла підготовці висококваліфікованих фахівців і розвитку науки загалом. Зазначена система організації навчального процесу відповідає принципу дуальної освіти, який передбачає поєднання навчальної та науково-дослідної діяльності. Започаткований ще у 1804 р., даний принцип і сьогодні активно пропагується провідними вітчизняними ЗВО. З'ясовано, що перші УК створювалися при медичних кафедрах закладів й були вузькоспеціалізованими – хірургічного, терапевтичного, акушерського спрямування. За структурною організацією вони підпорядковувалися навчальним закладам. У 50-х роках минулого століття рішенням уряду СРСР на базі таких клінік створювалися міські лікарні. Проблема модернізації системи охорони здоров'я, що виникла після розпаду СРСР і переходу України на нову економічну систему ринкової економіки зумовила пошук оптимальної моделі організації клінічних баз медичних закладів вищої освіти. У 80-х роках XX ст. удосконалено започатковану реформу вищої медичної освіти шляхом підвищення якості професійної підготовки майбутніх лікарів, відповідно до світових і загальноєвропейських стандартів з урахуванням національних пріоритетів і особливостей системи охорони здоров'я. Міністерством освіти і науки України розроблено єдині підходи до освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм на етапах додипломної та післядипломної підготовки фахівців. Програмами клінічних дисциплін передбачено ранній контакт з пацієнтом, відповідальність за клінічні спостереження, практичний досвід роботи. Реформування вищої медичної освіти спрямовано на поступовий перехід від інформаційно-накопичувальної до компетентнісної моделі формування знань умінь та навичок майбутніх лікарів. На початку 2000-х років, спираючись на власний історичний досвід, та ознайомившись із практикою закордонних ЗВО медичного профілю, вирішено відновити діяльність УК. На сьогодні існує більше 10 навчально-науково-лікувальних комплексів з інтегративною та корпоративною моделлю існування. Зміст статті інформує про їх періоди заснування, основні завдання й напрями діяльності, форму існування, регламентуючі документи тощо.

Ключові слова: університетська клініка, медична освіта, лікарні, групова практика, надання медичної допомоги.

Вступ

Сьогодні мета вищої медичної освіти спрямована на пріоритетність дослідницьких та проблемно-орієнтованих методів навчання, що вимагає виконання медичної практики в реальних (наближених до реальних) умовах середовища. Формування професійних компетентностей студентів медичних закладів на етапі додипломної підготовки фахівців сприяє розвитку їхнього нестандартного мислення і навиків розв'язання нетипових професійних завдань. Забезпечення клінічної практики майбутнім лікарям вимагає наявності при ЗВО відповідних клінічних баз, переважаючи роль яких повинні виконувати УК. Їх організація повинна базуватися як на власному, так і на закордонному досвіді.

Мета

Дослідити історію створення та роль УК у вдосконаленні вищої медичної освіти в Україні, зокрема практичній підготовці майбутніх лікарів. Довести необхідність законодавчого регулювання й затвердження офіційного статусу УК з відповідним формуванням державної політики щодо їх існування.

Матеріали і методи

Проаналізовано «Типове положення про університетську клініку вищого навчального закладу», наказ МОЗ України № 385 «Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських посад, посад фармацевтів, посад фахівців з фармацевтичною освітою (асистентів фармацевтів), посад професіоналів у галузі охорони здоров'я, посад фахівців у галузі охорони здоров'я та посад професіоналів з вищою немедичною освітою у закладах охорони здоров'я», Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та дані доступних вітчизняних і зарубіжних публікацій з історії заснування УК, їх функціонування в Україні та за кордоном.

Результати

Організація УК в Україні пов'язана із заснуванням та діяльністю перших вищих навчальних закладів – Імператорського Харківського університету (1804), Імператорського

університету Святого Володимира (м. Київ, 1834 р.), Імператорського Новоросійського університету (м. Одеса, 1865 р.) і зокрема медичних факультетів при них. Ще на початку XIX ст. в Російській імперії «Статутами імператорських Московського, Харківського і Казанського університетів» 1804 р. з метою практичної підготовки студентів і сприяння розвитку науки передбачалося поєднання навчальної та науково-дослідної діяльності (*Сборник постановлений по Министерству народного просвещения (1802–1825): Т. 1. Уставы императорских Московского, Харьковского и Казанского университетов [5 ноября 1804 г.]*, 1864, с. 266). Виконання практичних занять як для професорського складу, так і для студентів вимагало створення відповідно оснащених приміщень: кабінетів, обсерваторій, бібліотек, клінік тощо. Аналізуючи Статуту, можна зробити висновок, що вже тоді було закладено основи принципу дуальної освіти, який сьогодні активно пропагується провідними вітчизняними ЗВО. Як зазначають спеціалісти, основною перевагою такої форми навчання є можливість здобувати знання, безпосередньо необхідні для роботи і освоювати фахові компетенції (*Дуальна форма освіти: як це працює в Україні*, б. д.). Слід також відмітити відсутність у той період спеціалізованих наукових інститутів, тому дослідження переважно здійснювалися викладачами – професорами при університетах, тим самим поєднуючи розвиток науки й освіти.

Знайомлячись з історією створення провідних медичних закладів України та еволюцією вітчизняної медицини, виокремлюється роль УК у забезпеченні дуальної форми навчання. Вже у другому десятилітті XIX ст. з метою оптимізації практичної підготовки майбутніх лікарів і можливості проводити наукові дослідження при Імператорському Харківському університеті почали функціонувати хірургічна (1814) й терапевтична (1815) УК. Їх започатковано завдяки зусиллям першого декана медичного факультету професора хірургії П.М. Шумлянського та професора анатомії,

фізіології і судової медицини І.Д. Книгіна (Короливський, 1955, с. 22–23). Згодом у 1829 р. відкрито акушерську університетську клініку (В М Лісовий та ін, 2017, с. 41–43).

Наприкінці 1844 р. з ініціативи професора терапії Ф. Цицуріна та професора оперативної хірургії В.О. Караваєва такі ж клініки було організовано при медичному факультеті Імператорського університету Святого Володимира. У звіті терапевтичної клініки за 1845–1846 рр. зазначено, що уже в перший рік її діяльності на стаціонарному лікуванні перебувало 168 хворих. Втричі більше осіб було обстежено та надано відповідні консультації. Велику роль у формуванні організаційних засад УК відіграв В.О. Караваєв. Будучи керівником хірургічної УК більше ніж 40 років, він започаткував низку нових напрямів у хірургії (ринопластику, оваріотомію), анатомії, стояв у витоках офтальмології й історії вітчизняної медицини (Перегуда та ін., 2021, с. 54–78). До початку ХХ ст. вже функціонувало чотири факультетські клініки, проте під час Першої світової війни їх реорганізовано у військові шпиталі (*Історія*, б. д.). У першу половину ХХ ст. наявні клініки здебільшого належали навчальним закладам, а з 1956 р. рішенням Уряду СРСР на базі цих клінік створено міські лікарні.

Відновлення УК розпочалося у 90-х роках минулого століття, коли стало зрозумілим, що наявна модель системи охорони здоров'я не відповідає вимогам ринкової економіки. Усі пострадянські країни, включаючи й Україну, розпочали реорганізацію медичної сфери як в організаційному відношенні, так і щодо фінансування й надання медичних послуг. Розпочався пошук оптимального вирішення проблеми стосовно збереження соціальних гарантій забезпечення населення медичною допомогою в умовах реформування системи охорони здоров'я із врахуванням закордонного передового досвіду. Удосконалення також зазнала розпочата наприкінці 80-х років реформа вищої медичної освіти, метою якої стала підготовка фахівців усіх спеціальностей і спеціалізацій за освітньо-кваліфікаційними рівнями, відповідно до освітньо-професійних програм, у яких передбачалося об'єднання медичної науки, практики й освіти. У той

час виникла ідея відродження УК. Першим на шляху до організації власних клінічних баз був Донецький НМУ, в якому в середині 90-х років розпочали діяльність три УК: акушерсько-гінекологічна, ортопедії та травматології.

Вже на початку 2000-х років питання ролі УК у практичній підготовці лікарів та підвищенні якості обслуговування населення все частіше обговорювалися на засіданнях МОЗ України та профільних комітетів Кабінету Міністрів України. У 2004 р. вперше в країні при Одеському НМУ запущено пілотний проект щодо створення навчально-науково-лікувального комплексу шляхом реорганізації однієї з міських лікарень в УК. Вже сьогодні там успішно функціонують Центр реконструктивної та відновної медицини й Багатопрофільний медичний центр Одеського НМУ. Продовжив ініціативу Запорізький державний медичний університет, який у 2008 р. на базі Запорізької басейнової лікарні МОЗ України створив лікувально-профілактичний структурний підрозділ – навчально-науковий медичний центр «Університетська клініка». До повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України це була одна із кращих лікувальних установ області, де надавався широкий спектр медичних послуг з діагностики та лікування.

Подібне рішення про реорганізацію басейнової лікарні в окремий структурний підрозділ медичного закладу МОЗ України прийняло також і в Дніпрі. У квітні 2008 р. Дніпропетровську басейнову лікарню приєднано до Дніпропетровської державної медичної академії (нині – Дніпровський державний медичний університет). Як відокремлений структурний підрозділ «Клініка медичної академії» розпочала функціонувати з 2010 р., здійснюючи консультативну та профілактично-лікувальну роботу для населення області. Заклад є основною базою для кафедри ендокринології Університету, оснащеною необхідним для наукових розробок обладнанням.

Наявністю власної клінічної бази також зацікавилася керівництво Тернопільського НМУ імені І.Я. Горбачевського. За розпорядженням уряду від 23 грудня 2009 р. та рішенням сесії Тернопільської обласної ради від

1 січня 2010 р. роль УК відіграє комунальний заклад обласної ради – Тернопільська обласна клінічна лікарня. Між закладами укладено домовленість про створення на базі лікарні клініки з корпоративною моделлю існування. Слід зазначити, що такого типу організації УК в Україні наразі тільки одна установа. Місцева громада надає перевагу даному закладу, адже він оснащений новітньою матеріально-технічною базою, високопрофесійним кадровим складом (професори медичного університету, завідувачі клінічних кафедр, провідні спеціалісти) та кращою організацією високотехнологічної спеціалізованої допомоги. В останні роки там запрацював Центр політравми, сучасний кардіологічний центр, тривають роботи зі створення відділень кардіохірургії, трансплантології й екстренної медицини. Окрім лікувально-діагностичної, всі УК виконують й освітню і навчальну функції, забезпечуючи необхідні умови для підготовки і перепідготовки студентів (у тому числі інтернатури, магістратури, докторантури), науково-педагогічних та медичних працівників в рамках навчальних програм системи безперервної освіти.

Ідею створення УК перейняли й інші медичні ЗВО. У 2012 р. на базі кафедр терапевтичної та ортопедичної стоматології Буковинського державного медичного університету створено Навчально-лікувальний стоматологічний центр «Університетська клініка». Напрями її діяльності пов'язані із проведенням освітньо-наукової діяльності та лікувально-діагностичних процесів у стоматології. Інформацію про діяльність УК у 2012 р. при Івано-Франківському НМУ можна знайти на офіційному сайті ЗВО (*Університетська клініка — Івано-Франківський національний медичний університет*, б. д.). Відповідне положення щодо її функціонування розроблено й затверджено у 2015 році. У 2021 р. головною акредитаційною комісією при МОЗ України робота УК оцінена на вищу категорію.

З 2015 р. для організації роботи УК в Україні МОЗ України затверджено «Типове положення про університетську клініку вищого навчального закладу (закладу післядипломної освіти)», де чітко сформульовано саме понят-

тя УК, визначено її мету, основні завдання й напрями діяльності, структуру та управління, питання фінансування й господарської звітності. Цим Положенням передбачено квалітативну форму освіти з утворенням триєдиного структурного підрозділу – закладу охорони здоров'я, що поєднує лікувальну, наукову та навчальну складові. Головною метою УК є надання третинної (високоспеціалізованої), вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги, забезпечення підготовки та підвищення кваліфікації медичних працівників за стандартами вищої освіти, проведення науково-дослідної роботи, розробка, апробація та впровадження нових медичних технологій (*Про затвердження Типового положення про університетську клініку вищого навчального закладу (закладу післядипломної освіти)*, б. д.).

Того ж року НМУ імені О.О. Богомольця та Всеукраїнською спілкою захисту прав пацієнтів «Здоров'я нації» підписано меморандум про основні принципи залучення громадськості до розвитку системи УК. Вирішено дослідити вітчизняні та закордонні моделі їх організації задля створення у майбутньому цілої мережі УК та проводити інформування пацієнтів щодо переваг лікування в таких закладах (*Пацієнтські організації підтримали плани НМУ щодо створення університетської клініки*, б. д.). Власний досвід зі створення навчально-лікувальної установи НМУ імені О.О. Богомольця уже мав, адже з 2004 р. у його відання було передано Стоматологічну поліклініку МОЗ України з подальшою її реорганізацією в Стоматологічний медичний центр НМУ. У 2015 р. за результатами зовнішнього аудиту органом з оцінки відповідності «Державний медичний центр сертифікації» МОЗ України Центр отримав високе визнання у сфері якості медичних послуг. Більше ніж 15 років у цьому закладі населення м. Києва та усіх регіонів України отримує висококваліфіковану та спеціалізовану амбулаторну консультативно-лікувальну допомогу, а також здійснюється практична підготовка майбутніх лікарів-стоматологів. Опираючись на досвід, у 2020 р. МОЗ України публічно розпочало процес реорганізації Республіканської клінічної лікарні в УК НМУ імені О.О. Богомольця.

Сьогодні вона є багатопрофільним медичним закладом державного рівня, клінічною і навчальною базою для багатьох кафедр університету.

У 2015 р. також розпочав діяльність Навчально-науковий медичний комплекс «Університетська клініка» Харківського НМУ. Історія його створення пов'язана із ДЗ «Спеціалізована медико-санітарна частина № 12», що функціонував при університеті як окремий підрозділ з 2006 р. Клініка надає високоспеціалізовану медичну допомогу населенню м. Харкова, Харківської та інших областей України, іноземним громадянам. Пацієнти можуть отримати допомогу як у лікарняному стаціонарі, так і в консультативно-діагностичній поліклініці. Це багатопрофільна клінічно-діагностично-лікувальна установа, яка водночас проводить науково-практичну та освітню діяльність (*Навчально-науковий медичний центр «Університетська клініка» - ХНМУ*, б. д.). У структурі Харківського НМУ з 2006 р. також перебувала Університетська стоматологічна клініка, яку в 2008 р. реорганізовано в Університетський стоматологічний центр Харківського НМУ. Центр є клінічною базою для поліклінічних відділень та п'ятьох стоматологічних кафедр. Прийом здійснюють професори, доценти та досвідчені лікарі.

З 2017 р. успішно працює УК Вінницького НМУ ім. М.І. Пирогова. Її теж створено на базі вже існуючого лікувального закладу – Міської клінічної лікарня № 2. Як зазначено у «Положенні» клініки, головною метою її діяльності є надання медичної допомоги населенню, медичної реабілітації, забезпечення освітнього процесу особам, які навчаються в університеті, забезпечення підготовки та підвищення кваліфікації медичних працівників за стандартами вищої освіти, проведення наукових досліджень,

науково-дослідної роботи, розробка, апробація та впровадження нових медичних технологій, проведення медичних оглядів (профілактичних медичних оглядів) тощо (*Університетська клініка ВНМУ ім. М.І. Пирогова*, б. д.).

Завдяки співпраці МОЗ України і Республіки Польща, зокрема Центру симуляційної медицини Люблінського медичного університету та двох університетських лікарень міста Люблін, вирішено одним із ключових етапів відновлення мережі українських медичних установ у воєнний та післявоєнний період дослідити та перейняти європейський досвід щодо існування таких закладів в Україні. У МОЗ України наголосили, що функціонування УК є майбутньою стратегією розвитку вищої медичної освіти і процес їхнього створення є незворотним. Наявність власних клінічних баз для здійснення практичної підготовки студентів, післядипломного навчання та безперервного професійного розвитку лікарів, вдосконалення техніки надання невідкладної оперативної медичної допомоги, проведення наукових досліджень є сьогодні однією з основних проблем усіх закладів вищої медичної освіти. На вирішення цього завдання МОЗ України направило листи в усі обласні центри, де розташовуються медичні ЗВО з проханням з'ясувати можливість передачі наявних багатопрофільних обласних лікарень у відомство МОЗ України для можливості подальшого створення на їхніх базах УК. Також погоджено передання клінічної лікарні Львівської залізниці під управління Львівського НМУ імені Данила Галицького і створення на її базі УК (Ukrinform, 2022).

Таким чином, станом на сьогодні в Україні при державних закладах вищої медичної освіти створено й успішно функціонують 10 УК (табл. 1) й розпочато організацію ще однієї.

У більшості з них інтегративна модель існування УК в Україні

Таблиця 1. Порівняльна характеристика функціонування УК в Україні

Назва	Рік заснування	Модель функціонування	Структура	Кількість ліжок
УК Донецького НМУ	1990-ті	інтегративна	-	-

УК Одеського НМУ	2008	інтегративна	<ul style="list-style-type: none"> • Центр реконструктивної та відновної медицини: • 14 лікувально-діагностичних відділень • 6 допоміжних підрозділів 	200
			<ul style="list-style-type: none"> • Багатопрофільний медичний центр ОНМУ: • 23 лікувально-діагностичних відділення 	427
УК Запорізького державного медичного університету	2008	інтегративна	<ul style="list-style-type: none"> • Консультативна поліклініка • Консультативний лікувально-діагностичний центр • Діагностичний центр Здоров'я • Стаціонар (5 відділень) • Відділення відновлювального лікування • Спеціалізовані медичні центри (6 центрів) • Клініко - діагностична лабораторія • Лабораторія патогістологічних досліджень • Рентгенодіагностичне відділення 	
УК Дніпровського державного медичного університету	2010	інтегративна	-	-
Тернопільська університетська лікарня (Тернопільського НМУ імені І.Я. Горбачевського). Комунальний заклад Тернопільської обласної ради.	2010	корпоративна	<ul style="list-style-type: none"> • 6 центрів: • 10 клінік, • 19 стаціонарних спеціалізованих • 13-параклінічних відділень • 4 допоміжні підрозділи • 1 сектор 	665
Навчально-лікувальний центр «Університетська клініка» Буковинського державного медичного університету	2012	інтегративна		
УК Івано-Франківського НМУ	2012 (2015)	інтегративна	<ul style="list-style-type: none"> • центр стоматології (3 відділи); • центр клінічної медицини (3 відділи) 	60
ННМК «Університетська клініка» Харківського НМУ	2015	інтегративна	<ul style="list-style-type: none"> • 9 напрямів 	
УК Вінницького НМУ ім. М.І. Пирогова	2017	інтегративна	<ul style="list-style-type: none"> • 5 відділень, • 1 центр • 1 клінічна лабораторія 	
УК НМУ імені О.О. Богомольця	2020	інтегративна	<ul style="list-style-type: none"> • УК: 9 відділень 	155

(Інформацію взято з офіційних електронних сайтів ЗВО)

нування (університети мають власні клініки (досвід США), і тільки в Тернопільській УК Тернопільського НМУ імені І.Я. Горбачевського – корпоративна (університет і комунальна громада мають рівні права на майновий комплекс УК). Напрями їхньої діяльності, завдання, структура й управління, джерела фінансування відповідають типовому положенню, затвердженому МОЗ України в 2015 р. Проте слід відмітити, що наразі існує відсутність вивчення вітчизняного досвіду функціонування таких медичних закладів при ЗВО та відповідної нормативно-правової бази для їхнього існування. У поточній редакції наказу МОЗ України № 385 «Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських посад, посад фармацевтів, посад фахівців з фармацевтичною освітою (асистентів фармацевтів), посад професіоналів у галузі охорони здоров'я, посад фахівців у галузі охорони здоров'я та посад професіоналів з вищою не-медичною освітою у закладах охорони здоров'я» у п. 1.1. «Перелік закладів охорони здоров'я» не виявлено УК. Також в Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» в статті 3 та 16 відсутні назви таких закладів і їх основні завдання. Необхідно втілювати Стратегію розвитку медичної освіти в Україні, проект якої розроблено у листопаді 2018 р. та схвалено у лютому 2019 р., де однією із проблем, які потребують вирішення є відсутність УК (*Про схвалення Стратегії розвитку медичної освіти в Україні*, б. д.).

Організуючи власну систему УК необхідно передусім досконало вивчити закордонний досвід з можливістю запозичення й адаптування окремих елементів їхніх моделей у вітчизняній практиці. Найвідомішою у Західній Європі є УК Цюріху, де вона функціонує як розгалужена національна мережа окремих клінік у межах Швейцарії. В цих закладах надають якісні медичні послуги та здійснюють практичну підготовку медичних кадрів у рамках системи вищої медичної освіти, водночас співпрацюючи з іншими закладами вищої медичної освіти Європи та світу. Варта уваги також одна із нових моделей існування УК в Польщі, де з 2001 р. вони функціонують при університетах. Польський уряд законодавчо закріпив заснування таких закладів з ініціати-

ви сенату університету та надав незалежність щодо функціональних операцій. Такі дії було спрямовано на підвищення конкурентоспроможності медичної системи країни та створення власної ніші медичного обслуговування на ринку надання медичних послуг у країнах Східної Європи. Прикладом може слугувати Ягелонський медичний університет у Кракові, у структурі якого є Краківська університетська лікарня, Краківська університетська дитяча лікарня, Університетська ортопедично-реабілітаційна лікарня в Закопане та Університетська стоматологічна клініка. Подібні УК також функціонують у Чехії (на базі класичного Карлова університету), США (при Університеті Огайо) та інших країнах світу. Всі вони мають власні відпрацьовані моделі правової взаємодії з державою та із закладом вищої освіти (*Uniwersytet Jagielloński - Collegium Medicum*, б. д. ; *Über das USZ*, б. д.).

Висновки

Отже, незважаючи на те, що в Україні недостатньо законодавчих та нормативних баз для функціонування УК, за останні 10 років спостерігається тенденція їх створення з ініціативи самих закладів освіти. Для ефективного функціонування та інтеграції УК в єдину систему надання медичної допомоги необхідно вийти з пропозицією до Верховної Ради України законодавчо затвердити офіційний статус та переглянути державну політику щодо їх існування, а також визначити роль і місце УК в госпітальних округах та закладах охорони здоров'я загалом.

Фінансування

Дана стаття є фрагментом науково-дослідної роботи хірургії, анестезіології та інтенсивної терапії післядипломної освіти НМУ імені О.О. Богомольця «Теорія та методика ефективного лікування постраждалих з порушенням регенерації тканин та супровідні документи до Науково-дослідної частини Національного медичного університету імені О.О.Богомольця» (номер держреєстрації 0121U108114).

Конфлікт інтересів

Автори засвідчують відсутність конфліктів інтересів.

Згода на публікацію

Всі автори ознайомлені з текстом рукопису та надали згоду на його публікацію.

ORCID ID та внесок авторів
(A, B, C, D) Vozniuk Vira
[0000-0001-5554-5284](https://orcid.org/0000-0001-5554-5284) (A, B, C, D, E, F) Kra-
siuk Serhii

A – Research concept and design, B – Collec-
tion and/or assembly of data, C – Data analysis and
interpretation, D – Writing the article, E – Critical
revision of the article, F – Final approval of article

ЛІТЕРАТУРА

- Über das USZ.* (б. д.). Universitätsspital Zürich. <https://www.usz.ch/ueber-das-usz/>
- Ukrinform. (2022, 16 червня). *Створення в Україні університетських клінік і лікарень є вимогою часу - Ляшко.* Укрінформ – актуальні новини України та світу. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3508600-stvorennia-v-ukraini-universitetskih-klinik-i-likaren-e-vimogou-casu-lasko.html>
- Uniwersytet Jagielloński - Collegium Medicum. (б. д.). Uniwersytet Jagielloński - Collegium Medicum. <https://www.cm-uj.krakow.pl/index.php/collegium/szpitala/>
- Дуальна форма освіти: як це працює в Україні.* (б. д.). Освіта.UA. <https://osvita.ua/vnz/83771/>
- Історія.* (б. д.). КНУ імені Тараса Шевченка. <http://www.univ.kiev.ua/ua/geninf/history/>
- Короливский, С. М. (Ред.). (1955). *Харьковский государственный университет им. А. М. Горького за 150 лет.* Изд. Харьковского ун-та.
- Лісовий В М та ін. (2017). Університетські клініки в розвитку вищої медичної освіти. У *Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку)* (с. 41–43). ТДМУ.
- Навчально-науковий медичний центр «Університетська клініка» – ХНМУ.* (б. д.). ХНМУ. <https://knmu.edu.ua/navchalno-naukovi-medychni-kompleksy-ta-czentry/navchalno-naukovyj-medychnyj-czentr-universytetska-klinika/>
- Пацієнтські організації підтримали плани НМУ щодо створення університетської клініки.* (б. д.). Національний медичний університет імені О.О.Богомольця. <https://nmuoofficial.com/news/patsiyentski-organizatsiyi-pidtrymaly-planu-nmu-shhodo-stvorennya-universytetskoyi-kliniky-3/>
- Перевода, С. В., Пилипенко, О. Є., & Лихолат, А. О. (2021). Науково-дослідна діяльність викладацького складу університетів Наддніпрянської України у передреформений період XIX ст. *Сторінки історії*, (53). <https://doi.org/10.20535/2307-5244.53.2021.248446>
- Про затвердження Типового положення про університетську клініку вищого навчального закладу (закладу післядипломної освіти).* (б. д.). Офіційний вебпортал парламенту України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1104-15#n18>
- Про схвалення Стратегії розвитку медичної освіти в Україні.* (б. д.). Офіційний вебпортал парламенту України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2019-p#n8>
- Сборник постановлений по Министерству народного просвещения (1802–1825): Т. 1. Уставы императорских Московского, Харьковского и Казанского университетов [5 ноября 1804 г.].* (1864). Тип. Императорской Академии наук.
- Університетська клініка — Івано-Франківський національний медичний університет.* (б. д.). Головна — Івано-Франківський національний медичний університет. <https://ifnmu.edu.ua/uk/diyalnist-universytetu/likovalno-profilaktychna-robota/universytetska-klinika>
- Університетська клініка ВНМУ ім. М.І. Пирогова.* (б. д.). <https://uc.vnmu.edu.ua/>

Organization and activity of university clinics: past and present

Vozniuk Vira¹, Krasiuk Serhii²

¹ Assistant at the Department of Health Care Management of Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

² Medical director of the University Clinic of O. O. Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

Address for correspondence:

Krasiuk Sergii

E-mail: skrasjuk@i.ua

Abstract: this article reveals certain aspects of the history of the establishment of university clinics in Ukraine, in particular, provides information about the existence of such health care institutions as early as the end of the 19th century. at the Imperial Universities – Kharkiv, Novorossiysk and St. Volodymyr. This form of existence of medical and diagnostic institutions with the possibility of improving the practical skills of students and carrying out research activities of scientists - teachers of higher education institutions contributed to the training of highly qualified specialists and the development of science in general. The specified system of organizing the educational process corresponded to the principle of dual education, which provides for the combination of educational and research activities. Started back in 1804, it is still actively promoted by the leading national higher education institutions. It was found that the first university clinics were created at the medical departments of the university and were highly specialized – surgical, therapeutic, obstetric. According to the structural organization, they were subordinated to educational institutions. In the 1950s, by decision of the USSR government, city hospitals were created on the basis of such clinics.

The problem of modernization of the health care system, which arose after the collapse of the USSR and the transition of Ukraine to a new economic system of the market economy, led to the search for an optimal model of the organization of clinical bases of medical institutions of higher education. In the 80s of the XX century. the initiated reform of higher medical education has been improved by improving the quality of professional training of future doctors, in accordance with world and pan-European standards, taking into account national priorities and features of the health care system. The Ministry of Education and Culture of Ukraine has developed uniform approaches to educational and qualification characteristics and educational and professional programs at the stages of undergraduate and postgraduate training of specialists. Programs of clinical disciplines provide for early contact with the patient, responsibility for clinical observations, and practical work experience. The reform of higher medical education is aimed at a gradual transition from an information-accumulating to a competency-based model of the formation of knowledge, skills and abilities of future doctors. At the beginning of the 2000s, based on our own historical experience, and having familiarized ourselves with the practice of foreign higher educational institutions of the medical profile, it was decided to resume the activities of university clinics. Today, there are more than 10 educational-scientific-treatment complexes with an integrative and corporate model of existence. The content of the article informs about their founding periods, main tasks and areas of activity, form of existence, regulatory documents, etc.

Keywords: [hospitals](#), [university](#), [medical education](#), [hospitals](#), [group practice](#), [delivery of health care](#)

Copyright: © 2022 by the authors. Licensee USMYJ, Kyiv, Ukraine. This article is an **open access** article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license. To view a copy of this licence, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.